

BUITEN

28^E JAARGANG N°. 42

ZATERDAG 20 OCTOBER 1934

PARADISE VALLEY IN MOUNT RAINIER NATIONAL PARK (V. S. v. N. A.)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

PARADISE VALLEY IN MOUNT RAINIER NATIONAL PARK (V. S. V. N. A.) (ILL.)	BLZ. 493
DE KONING VAN MALLORCA, DOOR EMANUEL STICKELBERGER (2)	494—495
VOEDEREN VAN VOGELS DOOR T. J. S.	495, 504
WALCHEREN, DE TUIN VAN ZEELAND (GEÏLL.), (IV. EEN TOCHT DOOR WALCHEREN; DE KUST) DOOR DIRK L. BROEDER	BLZ. 496—499
VAN KINDEREN, KATTEN EN HONDEN DOOR A. J. DE VRIES	BLZ. 498—499
VOGELS TREKKEN VOORBIJ . . . . . (GEÏLL.) DOOR F. KOSTER	BLZ. 499—501
DOOR HET GÖTA-KANAAL (SPROOKJESVAART DOOR 'T ZWEEDSCHE LAND) DOOR CHARLES G. BEHRENS	BLZ. 501—503
FAUCARIA'S (GEÏLL.) DOOR G. KROMDIJK	BLZ. 503—504

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.
Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

De koning van Mallorca

2) DOOR EMANUEL STICKELBERGER

EN vóór Klaus Kalbermatten in zijn ontroering het had kunnen verhinderen, gebod de ander het meisje een overmoedig liefdeslied te zingen, zooals de jongelieden des nachts voor de vensters van hun aangebedenen ten beste geven. In een oogwenk had de jongste van het tweetal een mandola genomen en door hetzelfde vertrek, dat zooveel vervuld was geweest van de sombere klanken van dood en leed en wraak, weerklonk nu tweestemmig een schalksch lied. Klaus Kalbermatten wist niet, of het hem vroolijk dan wel somber te moede was. Weer overmande hem het heimwee, hevig, onweerstaanbaar. In een plotselinge opwelling ontrukte hij de gitaar aan de zangeres — Juanita had hem het instrument enigszins leeren bespelen — en hij liet een ruw lied weerklinken, zooals zeker in het kasteeltje Alfavia nog nooit gehoord was. Want mocht het goed geklonken hebben bij de bronnen van de Visp, waar de tonen verloren gingen tusschen de besneeuwde bergen rondom, hier, in de omgeving van olijf- en amandelhooven, was het een vreeselijke wanklank. De drie toehoorders waren werkelijk niet weinig geschrokken en het gezang van den aan heimwee lijdenden glasschilder leek hun aanvankelijk het gebrul van een wild dier.

Klaus Kalbermatten echter had zich door zijn vaderlandsch lied ineens bevrijd van den druk, die op hem lag. De diepliggende oogen van den edelman rustten op hem, toen deze zeide: „U hebt u weten te uiten in een lied van uw land: gezegend zijt ge, dat ge dit kunt”.

Beiden zwegen. De beide meisjes waren eenigszins uit het veld geslagen doordat de stemming plotseling weder ernstig geworden was; ze smoeden wat over die rare mannen en plukten aan de snaren van hun instrumenten.

Don Arnaldo staarde voor zich uit; plotseling scheen hij tot een besluit te komen en zond de meisjes naar bed.

De Walliser zat te mijmeren over het treurige lied, dat hij niet ten einde toe gehoord had. Hij wilde juist den mond openen om een vraag te doen, toen de slotheer, die dit blijkbaar begrepen had, hem voorkwam:

„U zult het verdere lot van den jongen koning Jaime vernemen, u zult hooren van een getuige, die meer weet dan allen, die het beschreven en bezongen hebben. Misschien verlicht dit verhaal mijn gemoed, zooals straks dat lied het uwe. Het is een biecht. U bent een Estranger en neemt die maar ver weg over zee mede, naar landen, waar nauwelijks iemand den naam van den ongelukkigen koning kent

en niemand dien van zijn nog ongelukkiger moordenaar.

Ik dien vooraf te zeggen, Don Nicolas, dat ik niet op dit eiland geboren ben, niet eens een Catalaan ben, maar een Castiliër. Daarom was ik slechts weinig op de hoogte van de familie- en heerschappij-aangelegenheden van Aragon en de eilanden, toen ik in mijn jonge jaren bij koningin Johanna van Napels in dienst en — mag ik wel zeggen — in de gunst was. Ik was de vertrouwde der koningin in alles, waarin zij de Italianos te weinig betrouwbaar achtte. En — ik kan het getuigen bij mijn zieleheil: haar vertrouwen was gerechvaardigd. Want haar dienst stelde ik hooger dan mijn leven, en wanneer ik knielde voor een beeld van de Heilige Maagd, dacht ik — God vergeve mij de zonde — minder aan de Koningin des Hemels dan aan de aardsche in het Palazzo Reale. Driemaal wilde de koningin mij doen huwen met edele en knappe jonkvrouwen van het hof — dit was het eenige punt, waarin ik mijn wil tegenover den hare plaatste. De eerste maal lachte zij over mijn weigering, den tweeden keer dreigde zij me met den vinger — ik wist zelf niet of het uit ernst of scherts was — de derde maal echter, toen ik de hand van een veelbegeerde, rijke erfgename afsloeg, keek zij mij onderzoekend in de oogen, glimlachte op een manier, die mij het bloed naar het hoofd joeg, en zeide, terwijl ze me de hand toestak: „Goed, Arnaldo, ik zal je niet meer plagen”.

Zeg nu zelf, Don Nicolas, was dat niet een onvergelykelijke vorstin, die zich zooveel zorgen gaf over het lot van een eenvoudig edelman? De verteller kuchte, om zijn ontroering meester te worden.

„Kort nadat de koningin voor den tweeden keer weduwe geworden was, verscheen er een nog heel jeugdige vorst aan het hof: koning Jaime van Mallorca, die sinds zijn bevrijding uit de ijzeren kooi te Barcelona drie jaar als dolende ridder door de wereld gezworven had. De koningin behandelde hem van stonde af aan met meer onderscheiding dan zij iemand anders bewees, Philips inbegrepen, den zoon van den Franschen koning, die haar ijverig het hof maakte. En zoo lief kreeg zij den nauwelijks twintigjarigen man, dat zij hem vóór het rouwjaar na den dood van haar tweeden gemaal voorbij was, naar het altaar volgde.

Denk niet, dat de jonge vorst het er nu als koning van Napels gemakkelijk van nam en aan de zijde van zijn beeldschoone vrouw een benijdenswaardig leven leidde. Don Jaime, die niets het zijne kon noemen dan een koningstitel en zijn zwaard, had vóór de bruiloft aan de koningin verklaard, dat hij geen rust zou vinden, alvorens hij het vermoorden van zijn vader op zijn onmenschelijken oom Pedro van Aragon gewroken en zijn land heroverd had. Na enkele maanden moest de koningin hem laten wegtrekken, met droefheid in het hart, want zij hield inniger van den baardeloozen jongeling, dan van haar beide vroegere echtgenooten.

Den avond vóór het vertrek ontbood zij mij bij zich en zeide met vochtige oogen:

„Arnaldo, jij bent mijn trouwste dienaar en vriend”. — Werkelijk: „vriend” zei ze! „Ik eisch van je als grootsten ridderdienst, dat je den koning bij zijn ondernemingen begeleidt, niet van zijn zijde weggaat en hem tegen alle gevaren beschermt”.

Zij aarzelde een oogenblik; uit de vochtige oogen schoot een hartstochtelijke blik langs mij heen en zij riep fel: „Nog een andere opdracht geef ik je mee, Arnaldo. Luister goed: als de koning mij ooit ontrouw mocht worden, dan bevel ik je, hem terstond te doden. Terstond — zeg ik!”

Ik schrok vreeselijk. Gezien de gewoonten van onze vorsten zou koning Jaime een witte raaf geweest zijn, als hij op zijn jaren gedurende een zóo lange scheiding steeds zijn bij het altaar gegeven woord gedachtig geweest was. Ik smeekte de koningin, het tweede bevel terug te nemen. Zij glimlachte bitter:

„Je hoeft niets te vreezen! Zijn haat tegen den moordenaar van zijn vader beheerscht hem volkomen, zijn denken is zóo hier van vervuld, dat hij daarnaast voor geen vrouw gedachten heeft, voor geen enkele! Maar toch blijft het bij mijn bevel. Je moet me bij wat je het heiligst is, zweren, dat je me gehoorzamen zult”.

Ik kon haar dwingend wil geen weerstand bieden. „Ik zweer het . . . bij uw hoofd!” Mijn stem trilde. Haar hand gleed zacht over mijn haar, als bij een kind. Ik greep haar arm, vergat me, bedekte dien met brandende kussen. Een oogenblik liet ze mij begaan. Toen trok ze haar hand snel terug en verliet het vertrek. Ik wendde me beschaamd om en zag me-

zelf in een spiegel: ik vond me beklagenswaardig, belachelijk en beklagenswaardig.

Toen den volgenden morgen onze galeien wegzeilden, stond de koningin met een klein gevolg aan den oever en zag diep bedroefd haar jongen gemaal de onzekere toekomst tegemoet varen. Eén keer zag ze mij vast aan en hief den vinger op; ik begreep, dat ze mij aan mijn dubbelen eed herinnerde.

Het doel van koning Jaime was, zich te vereenigen met het leger van Pedro van Castilië, dien men den Wreede noemde. Deze was de grootste vijand van zijn naamgenoot Pedro van Aragon en had den koning van Napels en Mallorca op diens vraag door een bijzonder gezantschap doen weten, dat hij hem met genoeg als bondgenoot begroeten zou, onder voorwaarde, dat hij voldoende middelen meebracht. Uitgerust als wij waren, heette hij ons welkom.

Maar de gelukster van den Castiliaanschen koning, die hem tot dusver de overwinning had doen behalen, scheen plotseeling te verbleeken. Zijn bastaardbroeder Testamara, die zich met Pedro van Aragon tegen hem verbonden had, bezette met een leger Oud-Castilië en belegerde spoedig het slot Burgos, welks bezetting onder bevel stond van koning Jaime. Niettegenstaande heldhaftige verdediging werd de vesting ingenomen en onze koning geraakte in gevangenschap. Het was mij vergund, in het beslissende gevecht het eerste gedeelte van mijn gelofte te vervullen, want met een geweldigen houw wist ik een vijandelijke lans af te weren van het hoofd des konings, die zijn helm verloren had.

Later had ik er bijna berouw van. Want de koning van Aragon verlangde van zijn bondgenoot de uitlevering van den doodsvijand, om hem te Barcelona te laten terechtstellen. Testamara had echter geld noodig en toog aan het onderhandelen met Johanna van Napels, die tenslotte haar echtgenoot voor zesduizend dubloenen loskocht.

U denkt misschien, dat hij toen naar huis teruggekeerd is, mijn raad en dien van zijn vele vrienden volgend, om zich te verheugen in het bezit van zijn mooie vrouw en zijn koninkrijk Napels? Dagelijks hielden degenen, die het 't best met hem meenden, hem voor, dat zijn ongelijke strijd met den Aragonnees hem ten verderve zou voeren. Tevergeefs. De gelofte, die hij afgelegd had in dien nacht, toen hij zwaargewond en ijlend naast het verminkte lijk van zijn vader lag, stond elk genieten van zijn groot geluk in den weg. Alle waarschuwingen sloeg hij in den wind.

Hij rustte niet, vóór hij met een te Avignon wederom met het geld van de koningin aangeworven huurlingenleger te velde getrokken was en over Narbonne en Toulouse zijn eigen graafschap Rousillon ingenomen had. Zonder oponthoud trok hij de Pyreneeën over en bezette het graafschap Urgel.

Gedurende enkele weken bleven we in kwartier op den hooggelegen burcht Valderan, waar de blik zich verliest in hemelhooge bergen, doorploegd van de wilde dalen, waarin de vrije mannen van Andorra wonen. Dagelijks ontvingen we versterkingen en onze boodschappers berichtten, dat de Aragonnees ernstig verontrust was over onze onderneming. Koning Jaime was gelukkiger, dan ooit tevoren in zijn leven. Daar ik evenwel altijd anders geweest ben, dan de meesten van mijn omgeving — misschien lag het aan mijn eigenzinnig kunstenaarsbloed — nam ik aan al die bedrijvigheid geen deel, maar zwierf rond door de ongebaande wouden en kloven en dacht aan mijn schoone koningin.

Toen ik op een avond van een dergelijken tocht terugkeerde, trad, op nog geen honderd passen van de valbrug van het slot, een man in een zwarte pij gehuld uit het donker op me toe.

„Goede vriend”, fluisterde hij, „als u, zooals ik veronderstel, uit de omgeving van den koning van Napels bent, kan ik u een voordeelig voorstel doen”. Hij noodigde me met een handbeweging uit, bij hem in de schaduw der dennen te komen.

Waarom volgde ik hem? Ik heb 't me later dikwijls afgevraagd en geen ander antwoord gevonden, dan dat de werkelijk duivelsche uitdrukking van zijn gezicht mij zeldzaam boeide. Sindsdien heb ik ook, wanneer ik op een koorstoel of op ander beeldhouwwerk den duivel moest uitbeelden, altijd dien duisterling als voorbeeld genomen.

Toen wij beschermd stonden tegen spiedende oogen, maakte hij zich zonder omwegen bekend als een vertrouwde van koning Pedro van Aragon.

Ik trok terstond mijn waard uit de scheede.

Hij haalde de schouders op: „U kunt dat gerust laten. De mazen van het pantserhemd onder mijn pij zijn dicht en bovendien liggen er dienaren van me binnen gehoorsafstand; als ge

me aanvalt, komt ge niet levend hiervandaan. Maar u kunt onbezorgd zijn: om uw leven is 't mij in 't geheel niet te doen. Ik begeer een ander — en daarvoor heb ik u noodig”.

Zijn demonische trekken stonden antwekkend scherp in het halfduister, zijn oogen flikkerden als dwaallichtjes. Hij dempte zijn stem tot een bijna onhoorbaar fluisteren:

„Er bestaat een elixer, dat door de ongeloovigen toebereid is en iemand niet als gewone vergiften den dood brengt, korten tijd na het innemen, maar eerst twee dagen later. Ik heb het bij me. Als u enkele druppels hiervan mengt in een beker wijn die voor uw koning bestemd is, zal de mijne u daarvoor beloonen, zooals nog geen . . .”

„Zooals nog geen gifmoordenaar beloond is!” riep ik, trillend van woede uit.

Hij duwde zijn hand tegen mijn mond. „Kalm, vriend. Alles laat zich rechtvaardigen, ook de bedoeling van koning Pedro, die een even goed Christen is, als de zoon van zijn zuster. Uw vorst voert oorlog, wil duizenden menschenoffers. Om dit te vermijden wil onze koning hem bijtijds onschadelijk maken. Zeg zelf: is het niet beter, dat Don Jaime op zijn bed in vrijheid sterft, dan dat hij zijn leven laat onder het zwaard van den beul te Barcelona?”

Ik beet hem toe: „De duivel zelf ben je! Als je me nog ééns vriend noemt, zal mijn zwaard je niettegenstaande je bedreiging het tegendeel bewijzen. En bovendien had je je raad niet aan een minder geschikte kunnen geven want ik ben de meest vertrouwde dienaar van den koning!”

„Muy bueno!” fluisterde de verleider. „Dan zal niemand verdenking tegen u koesteren. Neem het drankje. Het laat zich gemakkelijk mengen en noch door smaak, noch door kleur verraadt het zich in den wijn”.

Toen bedacht ik, dat, als ik schijnbaar inging op het schandelijke aanbod, de bode van Don Pedro zou vertrekken, terwijl hij anders licht een willig werktuig voor zijn moordplannen vinden kon. En ik vroeg, alsof ik de zaak in ernstige overweging nam:

„En wat is mijn belooning?”

„Duizend dubloenen, duizend zware, nieuwe dubloenen! Bovendien een graventitel en elke gunst, die u zoudt vragen. Maar bedenk, dat de koning niet met zich laat spotten. Voert u het plan niet uit en verraadt u hem, dan zal de wraak van Don Pedro u zeker weten te vinden”.

Het slot van het onderhoud was kort. Ik kreeg een heel klein fleschje toegestopt en bovendien een aanzienlijk handgeld, dat me tusschen de vingers brandde: een oogenblik later was ik alleen. Zonder het fleschje en de zware goudstukken in de handen zou het voorval me een droom geleken hebben.

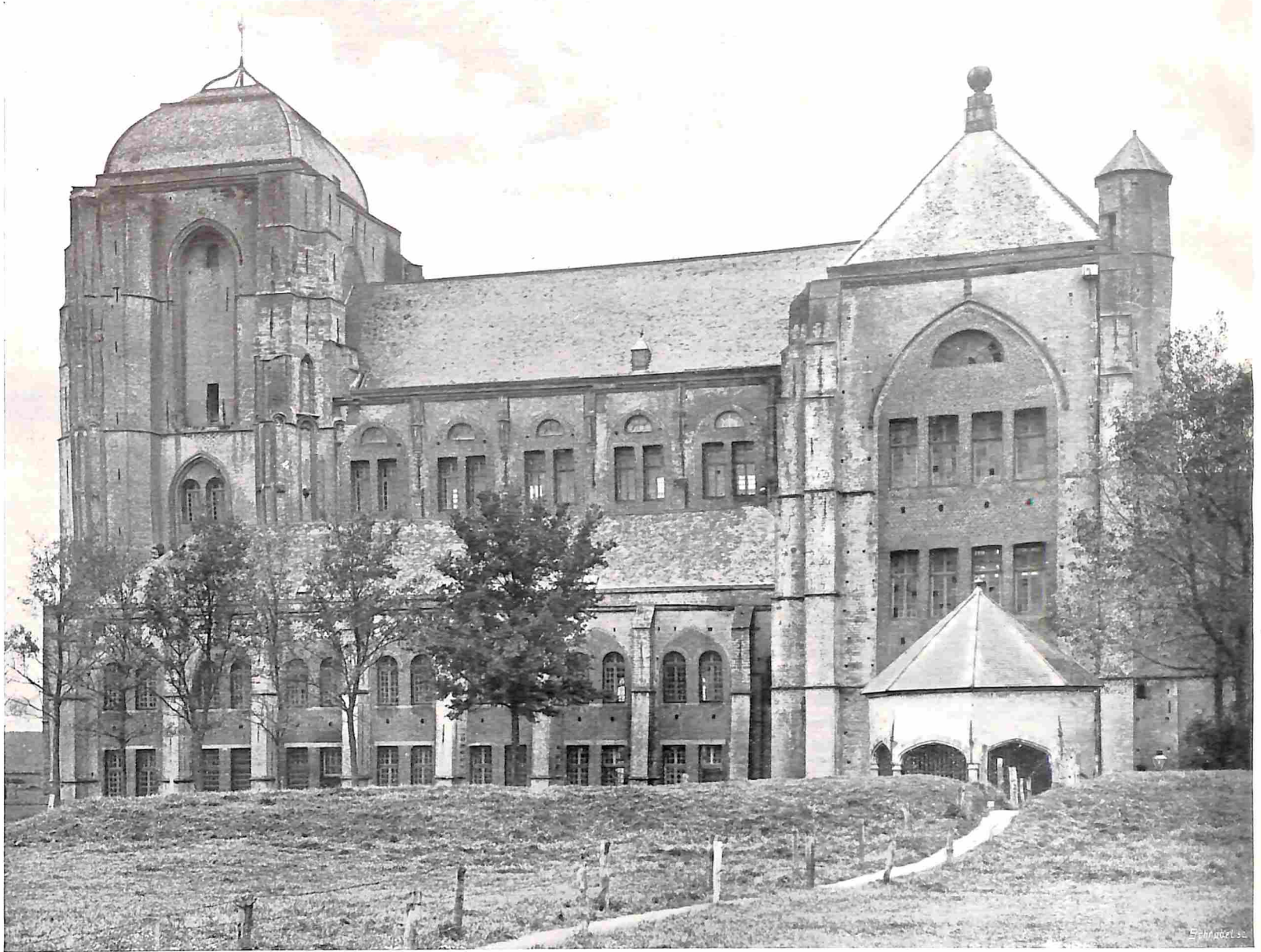
De laagheid van den koning van Aragon maakte, dat ik voor den eersten keer den haat van mijn heer tegen hem van ganscher harte deelde. Ik huiverde bij de gedachte, dat zijn zendbode een der vele Italiaansche hovelingen had kunnen treffen. IJlings begaf ik me naar het gedeelte van den burcht, dat Don Jaime bewoonde, om hem het plan van zijn vijand mede te deelen en te zorgen, dat de bode met zijn helpers gevat werd.

Maar tot mijn grenzelooze verbazing werd ik niet toegelaten. Niet toegelaten, Don Nicolaas, nadat ik sinds jaren op elk uur van den dag of nacht onaangediend toegang tot hem gehad had! Ik wilde den dienaar, die mij dit mededeelde, opzij schuiven; de hoofdman van de wacht kwam evenwel aanloopen en bevestigde het strenge verbod voor iedereen zonder uitzondering. (Slot volgt)

Voederen van vogels

DAAR het 's winters, vooral met sneeuw, zeer moeilijk is, om de op den grond voedselzoekende vogels te voederen, kreeg ik het idee om van de gebruikelijke methodes af te wijken, en een metalen voederbak te maken, waar katten en muizen niet van konden mede eten, en die sneeuw- en ijzel-vrij was, en ten allen tijde in huis kon worden gevuld. ☼ Ik maakte die van vertind geel koper, en de resultaten waren prachtig. Zelfs de wantrouwige vinken waren van de partij. ☼ Aangezien niet ieder in de gelegenheid is, die zelf te maken, zocht ik naar gelegenheid een goedkoopere bak te maken, die toch aan bescheiden eischen kon voldoen. ☼ De houdbaarheid en het muisvrij zijn kwamen wat in het gedrang, doch daar tegenover stond: spotgoedkoop en door ieder gemakkelijk te maken. (Slot op blz. 504)

DE GROOTE- OF ONZE LIEVE VROUWEKERK TE VEERE MET RECHTS DE OUDE STADSFONTEIN OF „CISTERNE" UIT 1551

WALCHEREN, DE TUIN VAN ZEELAND

DOOR DIRK L. BROEDER

HEBBEN we in vorige artikelen gezien hoe het eiland Walcheren is ontstaan, hoe het tot grootheid kwam en hoe het tenslotte in verval geraakte, nu willen we het hedendaagsche Walcheren toch ook eens zien, en te dien einde zal iedereen die de klappen van de zweep kent, de twee beroemde uitstapjes maken, namelijk den land- en den kusttocht. ☞ De goede oude tijden, waarin een tocht door Walcheren werkelijk nog 'n reis was waarover je 'ns flink nadacht alvorens die te ondernemen, zijn lang vervlogen. De reiswagen der 18e eeuw heeft afgedaan, de koets der 19e is verdwenen en zelfs de goeie, ouwe Jan Plezier van onze jonge jaren is haast een curiositeit geworden op 's heeren wegen. Auto en touring-car wedijveren helaas vaak met elkaar om te zien wie van beide de gasten zoo snel mogelijk door of om het eiland kan loodsen. Wij echter geven nog steeds de voorkeur aan de doodeenvoudige fiets, en per tweewieler gaan we dan ook het eiland Walcheren bezoeken. ☞ Parallel met de spoorbaan bereiken we dezen tuin van Zeeland van Zuid-Beveland uit en over den Sloedam. Hier gaat het oog der verbeelding terug tot de groote welvaart van eeuwen her, toen tusschen deze twee eilanden de trotsche koopvaardij-schepen van ons gewest en vele vreemde landen met volle zeilen en rijken buit naar de havens van Veere en Arnemuiden hun weg door de golven van het Sloe klieften. Toen was hier een breed en diep vaarwater, dat welvaart bracht, doch de zee heeft gegeven, de zee heeft genomen. Langzamerhand, toen de Zeeuwsche stroomen begonnen te verzanden, verstikte ook het Sloe in zand en slib. Er ontstonden schorren, die zelfs nog met hoogwater spottend de vergane macht van de woedende zee tartten om haar ruig begroeide kopjes te doen uiteenspatten; edoch, met de meeste krachtsinspanning

IV. EEN TOCHT DOOR WALCHEREN; DE KUST kan moedertje zee de vette schorrekoppen nauwelijks bereiken. ☞ Wij gaan verder: links en rechts water en schor en de machtige Schelde, achter ons het gastvrije Zuid-Beveland, vóór ons het lustoord van Zeeland. Fier verrijst in het verschiet de abdijtoeren van Middelburg, rechts daarvan aan het uiteinde van het land het haast minaret-slanke torentje van Veere's oud stadhuis, en zoo komen we aan het schilderachtige visschersdorp Arnemuiden, eertijds het stadje aan de Arne. ☞ Reeds lang is Arnemuiden zachtken ingesluimerd, reeds lang is het vergeten, dat de groote Oranje het tot stad verhief en omwalde, reeds lang is die mooie werkelijkheid opgelost in droomerijen. Doch zijn eigen cachet van kleederdracht en dialect heeft het weten te behouden, twee kostbare pronkstukken uit de erfenis die men vergane glorie noemt. ☞ Haast even bochtig als de befaamde weg van 's-Gravenpolder naar Hoedekenskerke, die zes en twintig kronkelingen zou tellen, loopt de grintweg van Arnemuiden naar Kleverskerke, Walcheren, om vervolgens weldra de sluizen van Veere te bereiken, waar rijen Arnemuïdsche hoogaarzen in het schilderachtige haventje liggen, schilderachtig, want Veere staat niet zonder reden bekend als el dorado der kunstschilders. Welk een vroolijke stemming geeft toch het vertrek der visschersvloot naar zee. Rank, scherpgeboegd, doorklieven ze het water en verdwijnen dan om den hoek van het Breezand of achter de Schouwsche banken, om des middags terug te keeren met hun buit. Arnemuiden ligt te ver van zee en daarom treffen we die aardige hoogaarsjes in de haven van het oude Tervere, nu reeds lang Veere genoemd. Zoo'n heele week wonen die schippers in hun roefjes, in het vooronder, en gaan Vrijdagmiddag terug door het kanaal naar hun dorpje

voor de traditioneele, wekelijksche wasch- en verschoonbeurt. ☼ We laten de verweerde zeemuren van Veere achter ons, werpen af en toe een nooit te verzadigen blik op het slanke stadhuistorentje en den kolos der kerk en rijden dan hoog bovenop den zeedijk naar Vrouwepolder, het dorpje achter de duinen. Van dezen dijk af is het panorama onvergetelijk: vóór ons de duinen, achter ons de stad aan het Veergat, rechts Noord-Beveland en daarachter de machtige duinenreeks van Schouwen, terwijl aan onze linker hand, zoover het oog reikt, weiland na weiland en duizendkleurige bebouwde akkers voortdeinen tot de vaagheid van het verschiet, waar als pijlen de torens van Middelburg ten hemel schieten. ☼ Zachtkens sluimert nu het eertijds bekende bedevaartsplaatsje Vrouwepolder — de Onze Lieve Vrouwepolder — waarheen eens een keizer, hertogen en graven en vele geloovigen uit het verre Bretagne ter bedevaart togen, waarover wij later meer zullen vertellen. ☼ Tusschen groen en wit beschilderde boerenbehuizingen voert de landelijke weg ons nu langs den zoom der duinen, voorbij Oranjezon, een uitspanning, naar het vronland van Oostkapelle en de Domburgsche bosschen. Heerlijk eenzaam en ongerept strekken deze op zand en vron groeiende bosschen zich tot Domburg's duinen uit: de Domburgsche Manteling heet het daar. Doorkruist van smalle, kronkelende paadjes, gaat het heuveltje op heuveltje af, langs mooie, in het bosch verscholen buitenplaatsen, oud en modern, en door hun parken, langs het oude kasteel Westhove, totdat men kort voor de badplaats den straatweg weer bereikt. Des zomers heerscht hier het vroolijke strandleven en cosmopolitisch gedoe, en deelt de jeunesse dorée van het dorp het strand met den bezoeker. Daar is het heerlijk toeven in die mooie duinen of op dat gouden strand, waartegen de steeds voortrollende golven der oneindige zee in duizend lichtende, glinsterende waterspatten uiteenklatsen en kabbelend, zuigend, sissend de ontelbare kiezeltjes en schelpjes terugtrekken, om ze met een hernieuwde klets weer op het strand te werpen. ☼ Dan verlaten we Domburg weer en rijden eerst langs de golflinks, dan verder achter de duinen over den Westkappelschen zandweg. Reeds van verre zien we den grooten vuurtoren op Walcheren's gevaarlijken westerhoek, daar waar de stormwind met donderend geweld de machtige, al-vernietigende golven zóó op den zeedijk doet beuken, dat deze haast op zijn grondvesten staat te trillen. Nog een eindje verder moeten we, voorbij de jeugdige koewachters, die de dorpskudden iederen dag naar het vron brengen om ze des avonds terug te drijven naar het dorp. Heerlijk is het te zien hoe zoo'n groote kudde de dorpsstraat inkomt, waar links en rechts één, twee, drie koeien zich afzonderen van de rest en snuffelend door de smalle steegjes naar haar stal voortwandelen, want iedere koe kent hier in Westkapelle haar eigen stal en nooit zal maar één daarvan den verkeerden kant uitloopen. ☼ Hier ligt dan diep beneden den dijk, waar de duinen door de heerschzucht der woedende zee reeds eeuwen zijn verdreven, het vriendelijk, roodbedakt dorpje in een heerlijke onregelmaat van nauwe steegjes en kronkelende straatjes, waar onbezorgd en vrij Walcheren's grootste sieraad door het jonge leven rolt. ☼ Een mooie breede weg voert ons dan naar Zoutelande, het liefelijke dorpje van den Angelsaksischen Christenprediker Willebrord, aan wien ook de kerk gewijd is. Volgens de legende zou deze hier toch geland zijn — anderen willen, dat hij te Westkapelle voor 't eerst voet aan wal zette — en het Christendom gepredikt hebben. Doch het gehucht, dat hij stichtte, wilde maar niet gediijen, want het was gebouwd op de zoute landen, de door zout water eertijds bespoelde schor-

OP DE SCHELDE

ren en zandbanken, en er was geen zoet water uit den bodem te krijgen. Willebrord echter was met het lot zijner volgelingen begaan, aldus de legende, en teekende met zijn staf een kruis op den grond. En zoowaar, er ontsproot op dat plekje een koele bron, die nooit opgehouden heeft den dorpingen versch water te verschaffen. Zij noemden het dan ook het Willebrordsputje en het bestaat heden ten dage nog. ☼ Wij vervolgen onzen weg langs het prachtige, niet zoo heel veel jaren geleden aangelegde, fietspad, dat achter de duinen tot aan Vlissingen loopt. Mooie, steeds afwisselende verge-

SLIKKENLANDSCHAP IN HET SLOE BIJ EB

zichten: 'n vluchtheuveltje hier, een zonbeschenen gehucht daar en kerktorentjes overal. Zoo komen we langs Valkenisse, waar de hoogste Walchersche duinen hun toppen ten hemel richten, daar waar de wind een eenzaam danklied zingt door de lange halmen van het duingras, overal aangeplant om zandverstuiving tegen te gaan. Dan volgen de Koudekerksche duinen. Als een schilderij is dit landschap hier en verder op onzen weg naar het Zuiderstrand van Vlissingen, waar onze kusttocht ophoudt en onze landtocht aanvangt, dien wij voor U bewaren zullen. (*Wordt vervolgd*)

Van kinderen, katten en honden

DOOR S. J. DE VRIES

WIE dieren houdt en daarbij vriendschappelijk met ze omgaat, heeft dagelijks belevissen te vermelden, die de moeite waard zijn. Katten met hun eigen-gerechtigdheid zouden reeksen verhalen kunnen doen ontstaan. Van honden gaan de verhalen van mond tot mond. Om nu maar bij deze twee meest voorkomende huisdieren te blijven. Een journaal zou aan te leggen zijn in die gezinnen, waar een hond en kat samen in den kring opgenomen zijn. En dikke boekdeelen zouden moeten verschijnen over alle vreugdevolle momenten uit het leven van kinderen, honden en katten, die in hetzelfde gezin opgroeien. Ieder dier reageert op eigen manier op zijn omgeving en de menschen, met wie het dagelijks te maken heeft; vandaar het grootte aantal verhalen. ☼ Kinderen, die door hun ouders zoo zijn opgevoed, dat ze het recht hebben om dieren te houden, zullen in hun zwijgende vrienden een bondgenootschap voelen, zooals bij de volwassen menschen tot de zeldzaamheden behoort. Er bestaat een begripen van dieren en kinderen onderling, dat we misschien het best telepathie zouden kunnen noemen. Een kind voelt zijn speelkameraad zuiver aan en weet den blik in zijn oogen, het kleinste gebaar van zijn sprekend lichaam te verstaan. Natuurlijk zijn het alleen de kinderen, bij wie de liefde voor de natuur onvertroebeld heeft kunnen ontwaken, die deze gave bezitten van de dieren te kunnen verstaan. Evenzeer zullen slechts normale, gezonde dieren, die vrij en vroolijk konden opgroeien,

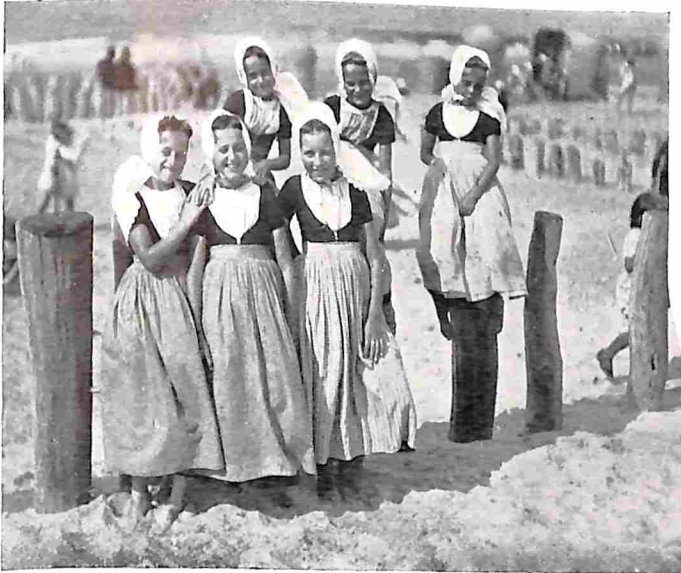
WALCHEREN'S GROOTSTE SIERAAD

volmaakte makkers kunnen worden. Een hond aan een ketting wordt gedwongen tot een tegennatuurlijk leven. Een hond, die als onderworpen baas gehoorzaamt in plaats van met vertrouwelijkheid diens bevelen op te volgen, wordt een slaaf in plaats van een kameraad. ☼ Ook de dieren hebben een eigen karakter. Geen twee koppen hebben dezelfde uitdrukking. Er mag gelijkenis bestaan, de reacties toonen, dat ze verschillende dieren zijn. ☼ Dat er tusschen verschillende diersoorten niet alleen verdraagzaamheid, maar ook groote hulpvaardigheid bestaat, mocht voor het menschenras wel als voorbeeld dienen. Een kortgeleden voorgekomen gebeurtenis zij hier vermeld. ☼ Een hond, die ten naaste bij een spaniel is, heeft groote vriendschap gesloten met de poes. Dikwijls slapen de dieren samen in één mand. Ze begroeten elkaar als één van beiden uit geweest is. Poes kreeg haar jongen natuurlijk in de hondenmand en niet in het zorgvuldig klaargemaakte poesennestje. De hond vond het opperbest en zorgde mee voor de jongen: hij besnuffelde ze en gaf de poezenmoeder hopeloos veel extra werk door ze af en toe ook eens te belikken, wat dan door ma poes zorgvuldig overgewassen werd: een hond likt nat, een poes droog! Na een paar dagen betrok moeder poes haar eigen appartement. Maar of het niet beviel, of dat haar aard wat wispelturig was, ze had het nog anders in den zin. Op een morgen sjuowde ze de jonkjes één voor één naar boven en deponeerde ze in één der kinderbedden. Groot was de verbazing van de familie, toen spaniel mee ging helpen, een jong in den bek nam en dat eveneens naar het kinderbed bracht. ☼ In een ander geval nam de hond, een poedel, de zorg voor de katjes op zich, als moeder poes eens even wilde wandelen. Hij zat dan bij het poesennest en stak z'n krulleskop midden in den troep jongen, zoodra ze begonnen te piepen. Bleef poes wat lang weg, dan zat hij tenslotte met een zorgelijk en verongelikt gezicht te kijken, zooals iemand, die, terwijl de ouders uitgaan, eens even komt oppassen bij de slapende baby, maar heelemaal geen verstand van kleine kinderen heeft en radeloos zou zijn, als het brave kind toevallig wakker werd. Zichtbaar opgelucht kwispelde de poedel overdadig bij de nadering van poes, die dadelijk haar moederlijke plichten weer vervulde. ☼ Van twee poedels ging de oudste het water in, om een prachtig stuk speelgoed te bemachtigen, dat ze samen in den vijver hadden gezien. Het was een dikke stok en het kostte nogal overleg, het groote ding naar den kant te sleepen. Het water

EEN LANDSCHAP ALS OP EEN OUD-HOLLANDSCH SCHILDERIJ IN DE DUINEN VAN KOUDEKERKE

WALCHEREN. DOMBURGSCHJE JEUGD

was vrij diep onder den wal, en het leek, dat beide honden tegelijkertijd de moeilijkheid van het aan land klimmen overzagen. De jongste poedel ging plat op z'n voorpooten liggen en greep den stok beet, de oudste hief zich op en zoo heesch de een den ander met stok en al uit het water. Broederlijk werd er daarna met den veroverden schat gespeeld. Van dit tweetal wordt vooral de jongste poedel mee betrokken in de spelletjes van de kinderen. Met onrijpe, afgevalen pruimen kun je allerlei grappen bedenken, het blijft een kostelijk speelgoed, dat bovendien tenslotte kapot gebeten mag worden. Met echt kinderspeelgoed moet je als hond verbazend voorzichtig zijn. Omdat je het gevoel hebt, dat de kinderen alles goed vinden, zet je er onwillekeurig te gauw je tanden in en merkt dan opeens, dat het heelemaal mis is en je voorloopig geen poging hoeft te doen om mee te spelen.

Ook is het erg moeilijk om te weten, wanneer je nu eigenlijk mag gaan eten van de poppenbordjes, als er gekookt is. Die poppen hebben zoo lang werk, voor ze goed en wel zitten en je weet bij ervaring, dat toch al hun porties in je eigen maag terecht komen. Het kost een eindeloze zelfbeheersching, want als je van het lange wachten gaat kwijlen, noemen ze je een vieze vent, vergoelijken het, omdat je hond bent en.... je krijgt een slabbetje aan. Tenslotte eindigt ieder spel goed, want de kinderen weten precies, wanneer je er genoeg van hebt, wanneer je dorst krijgt van het krijgertje spelen, of lust in een wandeling hebt. En zoo krijgen en kinderen en honden hun zin.

LINCOLN werd eens, lang voor hij President der Vereenigde Staten was, door een buurman dringend verzocht, een wissel voor hem te onderteekenen. Lincoln, die altijd zeer voorzichtig was, weigerde echter, zij het op vriendelijken toon, aan dit verzoek te voldoen. De buurman hield aan, met de woorden, dat het toch maar om een kleinigheid ging en dat hij dan uit de moeilijkheden was; de ander echter bleef bij zijn weigering. Toen nu de buurman aldoor heftiger bleef aandringen, zei Lincoln: „Kijk eens, John, ik zal je de zaak precies uitleggen. Als ik mijn naam op dit papier zet, zul jij niet betalen, maar zal ik 't geld moeten neertellen en dan krijgen we ruzie. Als je wilt, kunnen we dat ook nu dadelijk doen en dan houd ik het geld nog in mijn zak ook.”

Vogels trekken voorbij...

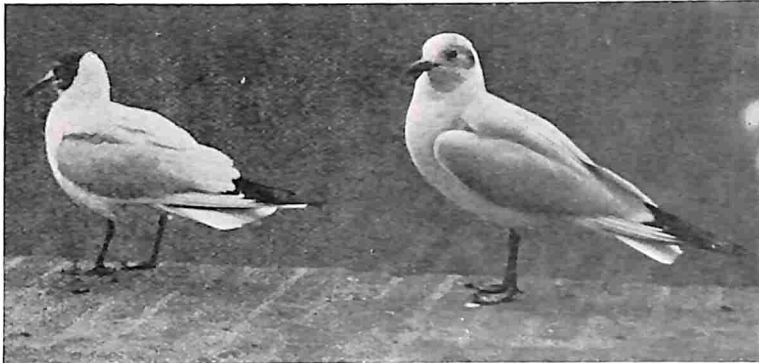
DOOR F. KOSTER

It is sweet to remember
The glory of September.

DE avond valt. Een gouden zon gaat schuil in een poort van purperkleurige wolken. De kleuren weerkaatsen in den gladden spiegel van het IJselmeer. Ver in het Oosten is alles wazig grijs, maar vóór ons, naar het Noorden, tinten de wolken het water met een diep violet, dat naar het Westen overgaat in oranje-rood, goud en purper. Zoo mooi is het hier zelden, en men ziet als het ware de groote stad met haar fabriekstorens en kranen, haar rookpluimen en schepen onder al deze kleurenpracht verdwijnen. De ziel opent zich hier gul om te genieten van natuurschoonheid. Deze schoonheid maakt stil en gelukkig, en men is innig dankbaar hier aan den oever van het groote Meer te zijn om te kunnen genieten van dezen glorieuzen Septemberavond. ☼ Nog enkele late witte kelken van de winde pronken in deruigte van den dijk. Het is ons alsof zij vragen waarom het leven nu van haar scheiden gaat, nu alles zoo weelderig rijk is aan kleuren en glans. Men kan nu zoo moeilijk gelooven, dat de herfst weldra een einde zal maken aan al dien pracht van bloeiende bloemen. Hoe rijk is nog de zeeaster, die daar aan den rand van het water staat, bij duizenden! Forsche, hooge planten zijn het, met een overvloed van lichtpaarse geurende bloempjes, die nog tal van bijtjes en atalanta's lokken. Is dat September? Twetteren daar ook nog niet de zwaluwen boven

dijk en water, bij tientallen, en zingen daarginds, in de hooge, slanke peppels, in de boerderij, niet honderden spreuwen? ☼ Maar toch....! Er komen vale en bruine tinten in de ruigte, al zien wij er maar weinig van. Er hangt een sfeer van ernst, van weemoed in de Natuur, die ons gevoel van geluk een accent van teleurstelling geeft. Maar kan geluk ooit volmaakt zijn? Mogen wij al niet meer dan tevreden zijn met het mooie, het-de-zielverheffende, dat deze Septem-

beravond ons brengt? Vult zij ons leven niet evenzeer als een concert, een kostbaar schilderij, roept deze avond niet het beste in ons wakker? De Natuur is een der rijkste bronnen voor aesthetisch levensgenot; natura artis magistra.... ☼ Stil en zwijgend trekken meeuwen voorbij. Er zijn groote zilvermeeuwen bij, en jonge dieren, heelemaal in donkergekleed. Komen zij van de stad, waar zij voedsel hebben ge-

KOKMEEUWEN IN OVERGANGSKLEED. DE LINKER VOGEL IS BIJNA UITGEKLEURD

WULP

zoekt in de havens en grachten? Waar gaan zij nu heen, waar slapen zij? ☼ Dan op eens komt een groote troep slanke witte vogels aangewiekt. ☼ „Sjierr-rup!” roept er een. ☼ Zij vliegen in onregelmatige zigzaglijn Westwaarts, langs den rand van het Meer, een honderd bij elkaar. Later volgen er nog meer. Zelfs als de zon is schuilgegaan vliegen troepjes voorbij. ☼ Vischdieven zijn het, sierlijke, ranke zeezwaluwen, licht en elegant zich voorttreppend in den avond. Vandaag vischten zij wellicht in het noordelijk deel van het IJselmeer, maar tegen den avond riep het trekinstinct hen samen voor de groote vlucht naar het Zuiden. Het was te donker geworden om met succes te visschen; zij volgden de kustlijn van het groote Meer, en gaan nu zuidwestwaarts, de Noordzee tegemoet. ☼ Vogel trek! ☼ Groot mysterie van den herfst! ☼ Wij luisteren. Wij hooren ontroerende klanken. Het is als of wij op verren afstand een fluit, een viool hooren, bespeeld wordend in een kamp of een in diep in het bosch verborgen woning. ☼ De klanken komen steeds dichterbij. Van heel hoog komen zij! Ook al weer trekvogels? ☼ Dan zien wij een V van donkere figuurtjes, ook al westwaarts vliegend. ☼ De herinnering aan zwerftochten op de wijde Waddenzee, op eenzame eilanden en heidevelden wordt eensklaps in ons levendig. Wij herkennen die weemoedige klanken: ze zijn afkomstig van de wulpen! ☼ „Kloewiet! Kloewiet!” Of ook wel „ljiep, ljiep!” ☼ Hoe ver zullen zij reizen dezen nacht? Zullen zij blijven toeven bij de slikken van de Zeeuwsche stroomen? ☼ Bijna is de zon verdwenen. Het schijnt wel, dat overal vogels ontwaken. Weliswaar zijn de musicerende spreuwen verdwenen — zij hebben hun rustplaats in het rietmoeras opgezocht —, wordt ook het aantal twetterende zwaluwen steeds minder, doch in de lucht is het vol leven geworden. ☼ „Bi-bi-bi-bi-bi-bi-”. Van alle kanten dringt het vibreerend geluid tot ons door. Het lijkt wel als of de dieren zenuwachtig zijn, zoo snel „biebert” het geluid door de lucht. Duide-lijk zien wij de vogels rondvliegen, in losse troepjes. Zijn ze opgestegen van het moerassige kwelderland, daar ginds buiten den dijk, waar zij misschien den dag hebben doorgebracht? Het lijkt er veel op, dat zij zich oriënteren, ofschoon er ook vluchtjes passeeren, die regelrecht westwaarts gaan. ☼ Regenwulpen zijn het, de kleinere verwanten van de groote heide- en duinwulpen. Vreemdelingen, die in noordelijke toendra's thuishooren. Zij hebben reeds een verre reis achter den rug! Veilig en wel zijn ze in het deltal-land gearriveerd, het land van schep-op voor alle trekvogels uit het hooge Noorden. ☼ Nog meer Noorderlingen hooren wij. Het is niet gemakkelijk om al die klanken thuis te brengen. Helder klinkt het „fi-fifi”, het getuut van de oeverloopers en witgatjes. „Tu-tu-tu” roepen de tureluurtjes, die

TURELUUR

KIEVIT

misschien hier ook wel thuis hooren, want rondom het IJselmeer broeden veel van deze vogels. ☼ Merkwaardig toch, die nachtvliegers! Waarom trekken zij in den nacht en niet overdag, zooals vele andere soorten: kraaien, vinken en spreuwen bijvoorbeeld? Staat dat met hun levenswijze, met de scherp- te van hun oogen in verband? ☼ Rondom ons begint het ook te leven, in de ruigte en tusschen de asters. Fijne tiegeluidjes, allerlei lokroepjes weer-

klanken. Ginds dansen bonte tapuitjes, precies vlinders gelijk, langs den oever...Tèk” klinkt het scherp. Er zijn er meer dan tien, ouden en jongen. In het riet sluipen kleine bruine zangertjes: rietzangers, die hier 's zomers nooit

WITGATJE

zijn, in de ruigte gloeit het roode frontje van de roodborst, kruipen grijsgroene muisjes rond: fitisjes en tjtjtjafjes, allemaal trekkertjes, die zich opmaken voor den verderen tocht. Onweerstaanbaar drijft het trekinstinct hen voort. Morgen zitten ze in de Hollandsche of Zeeuwsche duinstreek. ☼ De stille vogel trek is begonnen. Nog een paar weken en dan zet hij krachtig in, dan . . . ☼ Een frissche pittige Octoberochtend. De zon schijnt door zilveren wolken, hier blinkend wit, daar glanzend blauw de spiegel van het IJselmeer. Teere nevelsluiers hangen voor den horizon. De paarse zeeasters bloeien nog. Zij druipen van den dauw. Ook verlangen de witte kelken van de winde nog smachtend naar zonnenschijn. ☼ In de weiden stoeien de Kieviten. De zonnenschijn jaagt ze de lucht in. Sommige buitelen en roepen opgetogen, precies als in het voorjaar. Bij honderden en honderden zijn ze hier. Enkele weken geleden waren ze nog te tellen. Nu wapperen overal de zilverwitte wieden, en slieren groote troepen boven de weiden om het IJselmeer. Ook zijn er groote vluchten meeuwen bij. Kokmeeuwen met roode pooten en snavel, en een coquet zwart vlekje aan den kop, achter het oog. Zijn die allemaal van de Baltische landen gekomen? ☼ Fijn is het nu aan zee! Nu geen romantiek en weemoed, doch blijde, zonnige werkelijkheid, frisheid en hoop! Wonderlijk toch, dat de Natuur zoo machtig kan inwerken op ons gemoed. Wij hebben neiging om het uit te jubelen, om te zingen van zuivere blijdschap, terwijl wij enkele weken geleden, op den Septemberavond, misschien niets meer dan een melancholiek liedje hadden kunnen neurien! ☼ De ochtend belooft ook zoo veel! ☼ Overal vogels, op zee, in de lucht, op den dijk! Voor hen is Amsterdam niets meer dan een vrij groote, rumoerige hindernis, een groot ding, dat zij mijden moeten, al doen vele dit niet en vliegen zij, wanneer hun trekdrift sterk genoeg is, over de stad en zelfs door de straten! Leeuweriken trokken vanochtend, toen ik de stad verliet, in troepen over de huizenzee. Misschien zullen de duizenden, die nog komen, van den kant van Durgerdam, over zee, of uit de richting van Muiderberg, straks de stad, wanneer zij begint te leven en rumoer opstijgt van de havens en de drukke straten, als gevaar beschouwen en er om heen vliegen. ☼ Duizenden? ☼ Het lijkt er veel op. Het is een record-trekdag, een dag van den Grooten Trek! Dan is heel Nederland, het deltal-land in den „hoek” van West-Europa, trekland. ☼ Ik herinner mij die dagen in het Noorden, aan de Waddenzee, in het Oosten, op de Overijselsche en Geldersche heuvelruggen, in Zuid-Limburg: overal trekkende vogels, heel Nederland overstroomd door de gevleugelde reizigers, die naar het scheen hals over kop, voor koude of een ander gevaar, waren weggevluht. ☼ Zoo'n dag zou het worden, dat kon niet anders! ☼ Geweldig, wat hebben die zwaluwen een haast! Net pijlen uit een boog. Voort jagen ze, leeuweriken en lijsters voorbij! Sommige leeuweriken zingen heel zachtjes onder het vliegen. Het volkje schijnt dus goedgehumtst. In breede, losse vluchten trekken zij over, naar den duinkant. Binnen het uur zijn ze daar. De lijsters vliegen ook al in breede horden. Het lijkt wel een breede stroom, die maar nooit eindigen wil. Hoe groot zou hun aantal wel zijn? Het teer-weemoedige „srie”

OEVERLOOPER

van de koperwieken ontroert ons voor de zooveelste maal. Hoe gloeit de koperroode vlek onder hun vleugels, wanneer die door de zonnestralen getroffen wordt! Zij hebben vermoedelijk al den heelen nacht gereisd; keer op keer valt er een troepje neer op den dijk. Ook zwarte lijsters zijn er bij, en zanglijsters, allemaal Noorderlingen. ☼ Onophoudelijk komen in dansende schokvlucht kleine trekkertjes aan. Dat zijn vinken. Prachtig schittert de witte spiegel op de vleugels der bruinroode mannetjes. Wat zullen er veel van die vinken in de beukebosschen van het Geldersche zijn achtergebleven! En ik denk weer aan de dagen, waarop als het ware een regen van vinken neerviel in de bosschen van de Hooge Veluwe. Natuurlijk ontbreken hun verwanten, de keepen, niet. Het heesche „kèp” is niet van de lucht. Verder zijn er piepers, kwikstaarten, en vooral spreeuwen. In dichte troepjes snellen ze voorbij, maar ze zijn duidelijk kenbaar aan hun vliegfiguurtje. ☼ Dan is er wat moois te zien! ☼ Een troepje spreeuwen komt er aan, maar niet in rechte lijn. In spiraalvlucht gaat het snel voorwaarts, totdat eindelijk een iets grootere vogel zich uit de spiraal losmaakt en met haastige vlucht er van door gaat, eerst vlak langs het water, dan naar den dijk, waar hij neervalt in de ruigte. Ha ha! een sperwer, dien de vliegende spreeuwen op zijn strooptocht wisten te omsingelen, zoodat de rakker nu zelf eens kon ondervinden, wat het beteekent gejaagd te worden, zooals hij het zelf met de vermoeide trekkers deed. Ze zouden hem eens leeren! In de spiraal van booze spreeuwen, die telkens op hem stooten, geraakt hij geheel de kluts kwijt. Nog een paar duizend meter zoo en hij zou van vermoeidheid zijn neergestort. Eindelijk, daar liet de razende wolk van reppende vleugels even een gaatje door. Als een bliksemstraal zoo vlug schiet hij naar beneden, gered! ☼ Wanneer de zon reeds vrij hoog staat, komen ook de bontjes! Zij waren enkele dagen geleden reeds gesignaleerd aan de Waddenkust. Nu vliegen ze ook reeds aan de Zuidkust van het IJselmeer, in een enorm breede linie. Het schijnt, dat zich daar in het hooge Noorden een strenge kou heeft doen gevoelen. Zoo ver als met den kijker te zien valt: overal bonte kraaien, nog helder in de veeren, rustig naar het Zuidwesten vliegend. Natuurlijk zijn er ook weer kauwtjes bij, de vroolijk babbelende torenkraaitjes, die in hun stoere verwanten flinke gangmakers vinden. ☼ Hoog in de blauwe lucht flikkert het felle wit van kieftenwieken. Nog meer Kieviten! Wel ja, welkom in Holland, de weiden zijn rijk aan voedsel! ☼ Dan weer een groote roofvogel, een buizerd, misschien wel uit Lapland gekomen. Hoe statig is zijn zweefvlucht! Het schijnt wel, dat hij bij zijn wijde kringvlucht heel Holland en heel het groote Meer gaat verkennen. Bij de stad buigt hij naar het Zuiden af. Hij kent geen bergen, die zoo gonzen en rooken en rumoeren . . . . De buizerd lijkt het oppertoezicht te hebben over de groote vogelverhuizing. Zoo stelt hij zich tenminste aan. In elk geval pleegt hij geen aanvallen te doen op het reizende volkje, zooals de sperwer. Zwevend en zeilend zoekt hij zijn winterkwartieren op. ☼ Wonderlijk, dat al die vogels juist naar het Zuidwesten willen, beter gezegd: móeten gaan! Weliswaar zwenkt er wel eens een troepje af, wellicht zijn er ook vogels, die het IJseldal zijn ingegaan, of langs de Vecht hun route kozen, maar de groote meerderheid heeft toch maar één richting, waarin zij door den trekdrift worden voortgedreven. Bij de Hollandsche duinenrij, bij het zien van de zee, komt dan op eens de vrees voor het water, die hen den tocht in meer Zuidelijke richting doet voortzetten. Ook vliegen er echter vele over naar Engeland, zooals op de schepen in de Noordzee dikwijls kan worden waargenomen. ☼ Die tocht boven zee beteekent voor velen den dood. ☼ Maar het is of

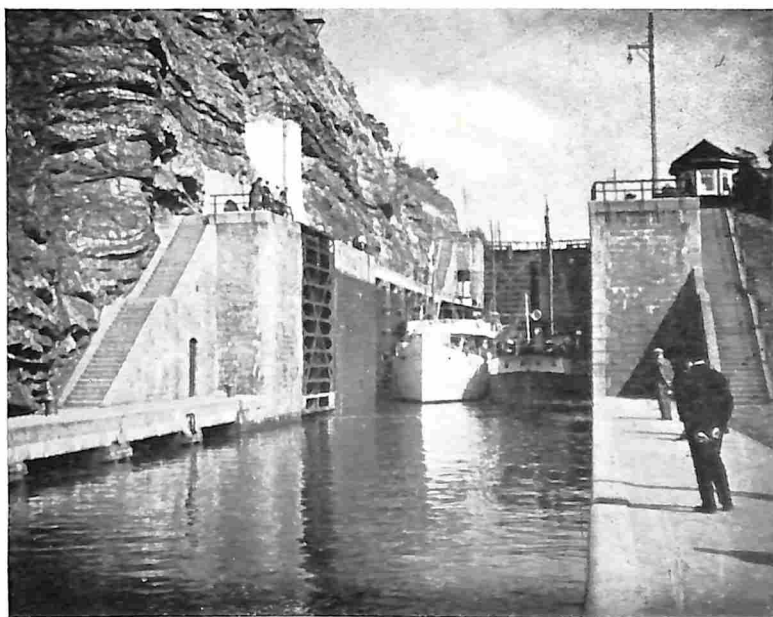
zij Westwaarts moeten, altijd maar voort. ☼ In het IJselmeer, op Urk en Schokland, blijkt er bij de trekvogels, die op het eiland arriveeren, een huivering te zijn om wederom over zee verder te gaan. Aan den Zuidkant blijven zij samenhookken, bevreesd om den tocht boven water voort te zetten. En toch zijn er duizenden anderen, die de Hollandsche kust verlaten, om uren en uren boven zee te vliegen. ☼ De vogeltrek zit vol raadsele. ☼ Bovenstaande indrukken mogen U een denkbeeld geven van den vogeltrek, zooals die elk najaar in heel Nederland te volgen is. Waar gij U ook bevindt in de tweede helft van Trekmaand (October), overal zult U, vooral in de morgenuren, de trekkende vogels kunnen waarnemen, zoowel bij Amsterdam, Winterswijk of Steenwijk. 's Nachts zult U dikwijls de geluiden hooren van de wulpen, van tureluurs en andere steltloopers, ook in de stad.

Door het Göta-kanaal

SPROOKJESVAART DOOR 'T ZWEEDSCHE LAND

DOOR CHARLES G. BEHRENS

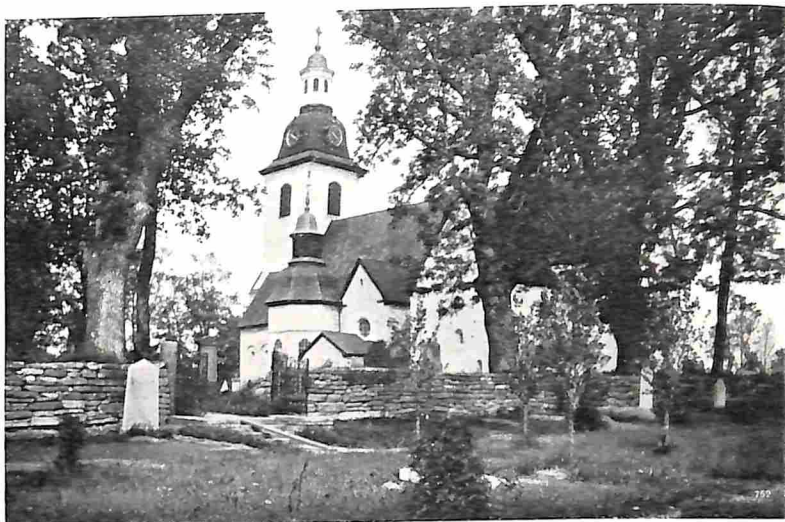
ER waren eens zeven wereldwonderen, maar in den loop der tijden zijn er verscheidene bijgekomen, die allemaal het achtste heetten te zijn en waarvan het Göta-kanaal er één is. Althans volgens de opvatting van de brave lieden, die een eeuw geleden kwamen kijken naar de merkwaardige „Rijkssloot” tusschen Mem aan de Oostzee en Gothenburg aan de Westkust, waardoor de schepen zoo-maar tegen de bergen op-zeilden. Maar sedertdien is er veel veranderd. De gehate tol aan de Sont, dien men door dit kanaal zou kunnen ontloopen, werd al spoedig opgeheven, de stoomvaart verkortte den duur van de reis van Westkust naar Oostkust rond Falsterbo-rev steeds meer, de schepen werden te groot voor het ondiepe kanaal en de maar heel nauwe sluizen, en tegenwoordig zijn de stadjes aan de groote meren door spoorwegen verbonden, daveren vrachtauto's van de in de bosschen verstopte fabrieken naar stations en havenplaatsen en reist men met den electrischen sneltrein in goede zes uur van Gothenburg naar Stockholm. ☼ Initialen als S.K.F. en A.G.A. zijn heel de wereld over bekend, in de monumentale gebouwen van Porjus en Trollhättan, Älvkarleby en Untraverken maalt het stuwende, bruisende water licht voor steden en kracht voor fabrieken, in lichte zomernachten jaagt een grijze eendekker met de post naar het centrum van Europa, groote ertsbooten ploegen Oostzee en Sont en Kattegat en het Göta-kanaal is niet meer een wereldwonder, een wonder der techniek, een belangrijke verkeersweg. ☼ Het is alleen maar een kanaal, dat eigenlijk geen kanaal is, een keten van meren en moerassen, rivieren en beken, zeegaten en baaien en kreeken en fjärden, die door stukjes kanaal aaneen geregen zijn tot den blauwen weg van water waarlangs toeristen, die geen haast hebben, gaan, wanneer zij in den zomer Zweden bezoeken. ☼ Zweden is zoo groot, zoo uitgestrekt en zoo wisselend van landschappelijk karakter, dat men het in enkele vacantiemaanden slechts oppervlakkig kan leeren kennen.

HET GÖTAKANAAL. IN DE SLUIZEN VAN TROLLHÄTTAN WORDT DE STOOMBOOT DERTIG METER HOOGER GEBRACHT

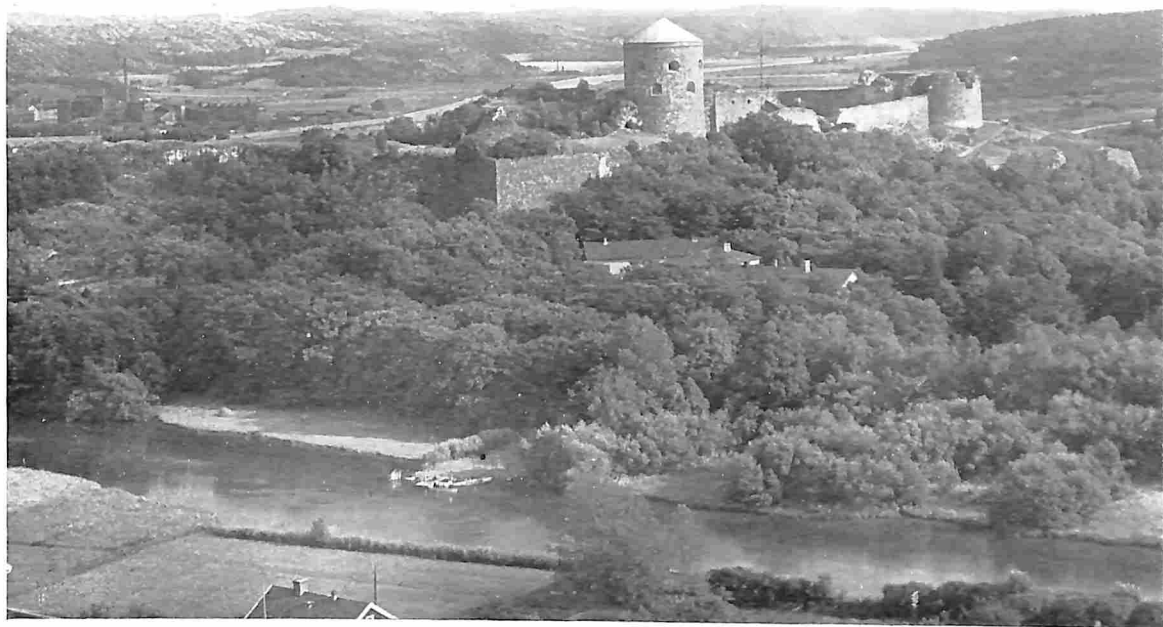
maar Zweden-in-doorsnee ligt daar langs de boorden van dien waterweg voor de toeristen, die met zoo'n helderwit kanaalstoomertje den langen, langzamen tocht, de sprookjesvaart van Gothenburg naar Stockholm, ondernemen als een verkenningstrek. Het is Zweden, zooals men het zich gedacht heeft, het land waar de conflicten van den modernen tijd zich niet brutaal opdringen, waar rijzige, blanke berkenstammen zich heffen boven stil zonnig water en roestroode huisjes met vlieren en seringen liggen achter golvende akkers en bloemenbonte weiden, het zoo vredige en vreugdige, ideale Zweden. En luierend op het zonnedek vaart de toerist door de golvende landen en de dichte bosschen, over hoogten en flanken van bergen, voorbij stadspaleisjes, waar markt is en boerenfeesten, waar 't werk zijn stillen gang gaat en bij de losplaatsen staan oude mannekes elken dag op de boot te wachten om den kapitein goedendag te zeggen en daarna koffie te gaan drinken, melkmeisjes fietsen in den avond over het jaagpad mee en praten wat met een matroos op het voordek en de vreemdelingen glijden zoo niet langs, maar midden door het mooie land, zij komen het zoo veel nader dan wanneer zij er vluchtig reisden in trein of auto, zij leeren iets kennen van de ziel van Zweden. ☞ Daar is eerst het land langs de Göta-älv met de breede waarden en de knotwilgen, het landschap, dat zoo weinig in overeenstemming is met wat men typisch-Zweedsch pleegt te noemen. Maar de blauwende hoogten komen nader, duwen den grooten weg en de spoorlijn tot de oevers van den vlietenden stroom, die nu bochtend verder gaat om hoogten heen. En daar ligt breed en machtig op rotsen de indrukwekkende ruïne van Bohus en de Engelsche dames lezen aandachtig in de Beowulf-saga en aanbidders van Selma Lagerlöf kijken speurend naar de zware boomen bij het veerhuis, waarachter het maar twee rijen huizen breede stedeke Kungälv, het oude Kungahälla van Margareta Fredkulla, zich tegen de rotsen genesteld heeft. Weer glijden groene oevers langs, tot de rotsen het dal steeds meer vernauwen en de rivier in wilde wervelingen langs de steile kanten jaagt. Maar daar hebben de menschen meer dan een eeuw geleden, toen er nog geen dynamiet en geen pneumatische boren waren, een trap in de rotsen gehouwen, een trap die in later jaren wat verbreed en verbeterd is en waarlangs nu de boot, gedragen door het steeds achter de hooge zwarte sluisdeuren stijgende water, naar boven klimt tot zij wegglijden kan door het smalle kanaal hoog boven de schuimende en donderende vallen van Trollhättan. Wat later 't stille stadje Vänersborg, een paar groen en rood flikkerende bakens in den blauwen schemer, en dan wijken de kusten van het wijde meer tot zij achter den horizon zakken en rondom in den zomernacht slechts de hemel is en het verstilde water, waarover als een schim de kleine boot gaat. Wondermooi is deze korte, lichte nacht op Vänern. En in den koelen morgen klautert de boot opnieuw langs zoo'n sluisentrap het kanaal binnen, stoomt

DE KERK VAN HET VROEGERE KLOOSTER VRETA BIJ DE SLUIZEN VAN BERG IN HET GÖTA-KANAAL. DOOR DE TALLOOZE VERBOUWINGEN KAN MEN ER OVERBLIJFSELEN VAN TIEN EEUWEN IN TERUGVINDEN

op door die smalle geul water tusschen bosschen en velden, die wijd-uit glooien naar verre hoogten. Langzaam wentelt de schroef, langzaam loopt een deining mee door het golvende, ruischende riet langs de oevers, waar de bloemen van den zomer te bloeien staan. En weer komt er dan een meer met donkere eilandjes en lage, door licht berkengroen gezoomde boorden, komt er nog zoo'n eindje kanaal, waar de bladerslierten van het bosch langs de railing slaan, komen er moerasjes, waarin het nauwe vaarwater tusschen zware granieten wallen besloten ligt en een enkele maal trossen uitgebracht moeten worden om de boot voort te trekken door de scherpe bochten. En dan opent zich het lange Vättermeer met aan den overkant het blauwe silhouet van Vadstena, waar de stoere Vasaborg waakt over de lage huisjes, waar men even stilte zoekt in de oude kloosterkerk en geboeid wordt door het fijne beeldje van Sinte Birgitta. En nog eens glijdt de boot een kanaal binnen dat langs den buitenkant van Motala loopt, onder de hooge boomen van een stadspark, dat door nevelige laagten gaat en dan over stille meren de boot naar nieuwe sluisen voert. Dien avond, als in 't felle licht van booglampen de sluisen een na een zich openen om de boot al lager te laten zakken naar de Oostzee toe, loopt men tusschen de stille velden naar het zoo schoone oude kerkje van Vreta-klooster, waar de kaarsen te branden staan in de geheimzinnig-donkere grafkapelletjes van vergeten koningen en men onder poorten van blanke rozen en geurende kamperfoelie tastend zijn weg zoekt over de in een sprookjestuin met pergola's en stapelmuurtjes herschapen grondvesten van het middeleeuwsche klooster. Dien nacht, bij Mem, vaart de boot de vier-en-zeventigste sluis

uit en het gladde water van de scheren op, om nu eens door smalle kreekken achter rotsige eilandjes, dan weer door breede baaien en over de flauwe deining van de Oostzee zijn steven te richten naar Södertälje, naar het Mälarmeer en Riddarfjärden, waarachter, onwezelijk op het water drijvend, de Oude Stad met zijn adelspaleizen en particiërshuizen en getorende kerken ligt, terwijl in de verte als eindpaal de kloeke, vierkante toren van het statige Stockholmsche stadhuis de drie stralend-gouden kronen van Zweden tegen den hoogen zomermehel heft. ☞ In zes uur en zooveel minuten brengt de sneltrein van Gothenburg den reiziger ook hierheen, in die weinige uren kan men ook dwars door Zweden gaan van de drukke zeehaven aan de Westkust naar de mooie hoofdstad aan het Mälarmeer. Maar langs de groote vensters van

HOOG EN INDRUKWEKKEND LIGT DE RUÏNE VAN BOHUS BOVEN HET DAL VAN DE GÖTA-ÄLV

FAUCARIA LUPINA
Foto Kweekerij Leeuwenhof, Nieuwe Niedorp

den trein vliegt het landschap voorbij met donkere vlekken van hoeven en dorpen, met snel wisselende banden van groen en bruin en geel en grijs. Doch, wie daar vaart op zoo'n kleine witte kanaalboot en droomend ligt in een luie stoel, ziet heel het land langzaam voorbij trekken, tuurt lang naar een boer die de maaimachine over de bonte hooilanden stuurt, wisselt een woord met de menschen op den kant, die het dagelijksch werk doen. Hij hoort 's morgens in zijn kleine propere hut hoe de hanen kraaien en de melkwagens met bussengerinkel over de bloemen-gezoomde wegen rijden, hij zwerft als langs een kronkelenden landweg van water over de zonnige heuvels en door de stille bosschen, die hun boomkruinen buigen over boot en kanaal, hij ruikt de lucht van den goeden grond en het rijpende koren en de suizelende dennen. Hij weet niet wat er in de wijde wereld gebeurt, een radio heeft men niet aan boord en een krant is in de kleine plaatsjes niet te krijgen, hij hoort geen motorgeronk en geen strijkjesmuziek. Hij wordt gevoerd door het vredige boerenland en over de koele meren en hij leert iets van Zweden begrijpen. En in de lichte nachten, als dag door schemer groeit tot nieuwen dag, komt de passagier slaap te kort, maar desondanks zegent hij Angfartygsaktiebolag Göta-Kanal, dat zij de reis drie dagen lang laat duren, dat zij in dezen tijd van snelverkeer den tocht een sprookjesvaart laat blijven door 't zomersche Zweedsche land.

FAUCARIA'S

DOOR G. KROMDIJK

HET is nog niet zoo heel veel jaren geleden, dat een artikel over cactussen en vetplanten heel weinig kans van plaatsing had, wegens de geringe belangstelling der lezers voor dit onderwerp. Hoe anders is dat nu geworden! De echte plantenliefhebbers namen proeven met verschillende succulenten, en het bleek al dra dat er heel wat goede kamerplanten onder schuilden. Spoedig werd een collectie aangelegd, en al mochten onze kennissen deze ietwat geringschattend bekijken, die droge, doornige dingen, die er altijd maar hetzelfde uitzagen, toen we hun het eerste bloeiende exemplaar lieten zien, waren ze er zoo verrukt over, dat ze direct om een stekje vroegen. En ook hen

kreeg op hun beurt de verzamelwoede te pakken, en ook in hun kring kwamen weer nieuwe bewonderaars. In dien tijd ging men, daar vooral de dames zich met deze liefhebberij bezighielden, van een modegril spreken. Aanvankelijk werd vooral in vakkringen de meening geuit, dat deze nieuwe mode weer even gauw zou verdwijnen als ze gekomen was. Zoo is het echter niet gegaan, want al mag het dan misschien bij enkele tijdelijk een modegril geweest zijn, door het kweeken en verzorgen der planten werd deze toch dra in een blijvende en zich steeds uitbreidende liefhebberij omgezet. De kweekers, die aanvankelijk ook wat huiverig waren om nieuwe en zeldzame soorten te kweeken, beschikken thans over een onnoemelijk aantal soorten in de meest verschillende vormen. Duizenden en tienduizenden jonge zaailingen staan in de kleinste potjes gereed om opgekweekt te worden, want juist deze in eigen land gekweekte plantjes moeten we hebben, die zijn veel en veel sterker, dan de veelal duurder importen. Deze komen meestal zonder wortels aan, en het wordt dan, vooral in de huiskamer, een heele toer om ze aan den gang te krijgen. Het bezoeken van zoo'n cactuskweekerij is heusch de moeite waard, en als men eens in de buurt van Nieuwe-Niedorp komt, moet men niet vergeten de cactuskweekerij „Leeuwenhof" te bezoeken, waar men vooral zoo rijk in al dat aardige, kleine goedje gesorteerd is. En al heeft U nu nog maar heel weinig plaats in uw collectie, voor wat klein goed is er toch altijd nog wel wat ruimte over. De hoog succulente Mesems zijn wonderlijk mooi, maar niet zoo heel gemakkelijk in cultuur, en voor beginners in ieder geval niets. Doch tusschen de hoog-succulenten en de struik-succulenten zijn nog wel enkele tusschenvormen, die weinig ruimte innemen, en toch eenvoudig in cultuur zijn. Daartoe behooren allereerst de *Faucaria's*, die vroeger onder het geslacht *Mesembrianthemum* gerangschikt werden, en ook bij de liefhebbers nog wel veel onder dien naam voorkomen. Nieuw zijn de *Faucaria's* niet, want in 1790 werd de *Faucaria tigrina* van de Karroo-hoogvlakte in Zuid-Afrika naar Europa overgebracht. De *Faucaria tigrina* wordt ook wel tijgerbekje genoemd. Op de foto (blz. 504) is duidelijk te zien dat de dikke, kielvormige, fijn bespikkelde, langs den rand van tandvormige aanhangsels voorziene bladeren op een half geopenden tijgerbek gelijken. Komen daarbij de fraaie 5 cm groote, goudgeel bloemen, die zich in den namiddag openen, en van zes tot

FAUCARIA FELINA
Foto Kweekerij Leeuwenhof, Nieuwe Niedorp

zeven dagen goed blijven, dan is zoo'n plantje een zeer begerenswaardig bezit. ☼ De behandeling is niet moeilijk, ze verlangen een tamelijk voedzaam, maar goed doorlatenden grond, bijv. goed wat oude, rulle klei met een flinke dosis scherp zand. Ze moeten zowel 's zomers als 's winters een volzonnige standplaats hebben, en vooral in den zomer zoo frisch en zooluchtig mogelijk. In den zomer verlangen ze veel water, doch in den winter moet men al heel spaarzaam met water zijn, en vooral niet op de bladeren morsen, daar ze dan onherroepelijk weggroten. De vermeerdering geschiedt door zaaien, scheuren en stekken. Het eerste moet op bodemwarmte gebeuren, wat in de kamer wel niet zoo heel gemakkelijk zal gaan. Het scheuren en stekken, dat men het best in het voorjaar kan doen, gaat heel wat beter. Het scheuren past men alleen dan toe, als de plantjes van anderen wat kaal beginnen te worden. ☼ Heel mooi is ook de *Faucaria felina*, reeds sedert 1730 bekend, met krachtiger tanden, wat op de afbeelding duidelijk te zien is. *Faucaria lupina* lijkt het meest op *Faucaria tigrina*, alleen zijn de bladeren iets langer en smaller. Ten slotte nog een afbeelding van de *Faucaria Haagei*, die in 1929 door Friedrich Adolph Haage Jr. te Erfurt voor het eerst werd ingevoerd. Duidelijk is te zien, dat hier de tanden langs de bladranden zoo goed als geheel verdwenen zijn. ☼ Er zijn nog wel enkele andere soorten, doch neemt U eerst met de hiergenoemde maar eens een proef. Het is er nu een mooie tijd voor. U kunt dan nog van hun bloei genieten, want de fraaie goudgele bloemen verschijnen in den laten herfst.

Voederen van vogels

(Slot van bladz. 495)

OP het standpunt staande, dat bij het voederen van vogels het verspreiden van het voeder over een groot veld, waar het voor de vogels verloren raakt en muizen en katten ten goede komt, moet worden tegengegaan, ging ik uit van een gecombineerde vetvoeding, waar alle vogels van konden profiteren. ☼ Samen gesmolten in uitgebakken vet, worden zooveel broodkruimels, fijn gesneden kaaskorstjes, in doek fijn geklopte olienootjes en in doek iets gekneusd hennepzaad gedaan, dat bij het stollen de massa nog goed in het vet vast zit. Dit mengsel wordt nog in warmen toestand in de voedergelegenheid gebracht, zoodat het gesmolten vet het mengsel daarin goed kan vast hechten. ☼ Nu de voedergelegenheid zelf: Twee gewone, lange flesschen-kurken worden met een stopnaald (tijdelijk) zoo aan elkaar gestoken dat ze samen een T vormen. ☼ Van een blikken sigarenkistje of oud inmaak- of cacaobusje knipt men met een oude schaar een langwerpige vierkant stuk blik af van 14 bij 12 centimeter, zet een inktpuntje juist in het midden van het vierkant en in het midden van elke zijde ook een; knip langs een schoteltje de vier hoeken rond bij. ☼ Op de werktafel legt men een dikke plank. ☼ Met een

hamer en drie dunne draadnagels van 2½ à 3 centimeter lang, wordt nu het blik op de kurken T gespijkerd, en de doorkomende draadnagels omgeslagen. ☼ Daarvoor moet eerst het blik gebogen worden in den vorm van een U, (het beste doet men dit met behulp van een plankje van 2 centimeter dikte) en wel zoodanig dat de beide korte zijden naar boven komen te liggen. ☼ De kurken T wordt nu juist in het midden gebracht met de onderpunt wijzend naar de inktpunt in het midden van het blik. (binnen in de U). De inktpunt in het midden der kortste zijde wordt gehouden in het midden der dwarskurk. ☼ Juist een centimeter van de einden der dwarskurken worden nu twee der draadnagels geslagen, en de derde draadnagel een centimeter van het eind van de onderpunt der T. ☼ De drie draadnagels goed vast in slaan. Na losmaken van de onderliggende plank, worden de draadnagels aan de uitstekende einden omgeslagen. ☼ De openingen die binnen nog overblijven, worden met een paar kleine lapjes dichtgestopt, om eenigszins vet-dicht te zijn, wanneer het vet eerst in de eene en dan in de andere ruimte gebracht wordt. ☼ Het blik wordt nu aan de vier punten (die langs het schoteltje rond waren gemaakt) iets naar buiten gebogen, om

meer ruimte voor de grotere vogels te geven. ☼ Een glad, dun bamboe stokje, of een balein van een oude paraplu van ongeveer 40 à 45 centimeter lengte wordt in het midden der dwarskurk gestoken (daar waar de stopnaald zat). ☼

Het moet echter weer kunnen worden uitgetrokken, dus eerst een gaatje horen (dit voor het geval dat het stokje in den grond vastvriest). ☼ Het geheel wordt met zwarte strijckpolitoer (zwarte spiritusvernis) zwart, en later met donker grijze of donker bruine verf het glimmende zwart alleen van buiten wat dof, gemaakt. (niet overschilderen), om de vogels niet af te schrikken. ☼ Is alles goed droog, dan kan men met vetmengsel vullen, en het stokje zoover in den grond steken, dat de onderkant kurk minstens 4 vingers (plm. 8 centimeter) boven den grond komt te staan. ☼ Roodborstjes en schildvinken en ook meezen kunnen er dan goed bij. ☼ Het is gewenscht er twee of drie te maken, en die op een afstand van elkaar in het gezicht van de woonkamer te plaatsen. ☼ Rondom en over een groot veld de eerste twee dagen wat hennepzaad strooien, om de vogels met het vreemde vertrouwd te maken. ☼ Met het oog op sneeuw en voor de grotere vogels maakt men de afstanden verschillend, n.l. 4 en 6 en 8 vingers van den grond. ☼ Mochten er lezers zijn die de onverslijtbare en geheel van metaal vervaardigde voedergelegenheid, die natuurlijk niet gelijk is aan de boven beschrevene, willen maken of laten maken, dan wil ik gaarne in dit blad beschrijving met teekening geven, met daaraan verbonden soldeerhandleiding. Mogelijk kan ik dan later een metalen nestkast laten volgen. ☼ Wanneer U de Redactie Uwe wenschen wilt kenbaar maken, dan zal deze Uw vraag aan mij doorgeven. T. J. S.

FAUCARIA HAAGEI
Foto Kweekkerij Leeuwenhof, Nieuwe Niedorp

FAUCARIA TIGRINA
Foto Kweekkerij Leeuwenhof, Nieuwe Niedorp